

WSTĘP

Duże i mniejsze – parafialne i filialne, niektóre wzniesione jako kaplice. Kościoły na terenie Gminy Kłodzko stanowią ważne dziedzictwo kulturowe tego subregionu. Nierzadko noszą ślady kunsztu dawnych mistrzów ziemi kłodzkiej, jak chociażby słynnych XVIII-wiecznych rzeźbiarzy: Michał Klahr i jego syna.

Wędrując przez wsie Gminy Kłodzko, natkniemy się również na dwory i pałace świadczące o statusie dawnych mieszkańców, a dziś stanowiące cenne dziedzictwo tej ziemi.

Chcąc zwrócić na nie uwagę, przedstawiamy wybrane obiekty wraz z krótką metryką historyczno-architektoniczną, której źródłem jest głównie publikacja: Słownik geografii turystycznej Sudetów, t. 15 pod redakcją Marek Staffa (Wrocław 1994).

BOGUSZYN

Jadąc kłodzką estakadą w kierunku Wrocławia, uwagę przyciąga okazała budowla na wzgórzu. To barokowa Kaplica św. Krzyża z 1732 r. Zachowała kamienny portal oraz półkoliste okna. Wewnątrz znajdują się m.in. XVIII-wieczne drewniane, polichromowane rzeźby – Pieta oraz św. Franciszek z Asyżu o cechach baroku ludowego.

- Ciekawostka: Kaplice wznoszone na wzgórzach często pełniły funkcję nie tylko sakralną, ale także orientacyjną – były widoczne z dużej odległości i wskazywały drogę podróżnym.

DROSKÓW

W tej niewielkiej, malowniczo położonej wsi najcenniejszym zabytkiem jest gotycki kościół filialny pw. św. Barbary z 1405 r., przebudowany w stylu barokowym pod koniec XVII lub na początku XVIII w. Jest to budowla jednonawowa z wydzielonym prezbiterium. Wnętrze zdobi barokowe wyposażenie, m.in. ołtarze, ambona oraz zespół rzeźb, częściowo przypisywanych Michałowi Klahrowi. W wieży znajduje się dzwon z 1652 r.

- Ciekawostka: Św. Barbara jest patronką m.in. górników – jej kult był szczególnie silny na terenach związanych z wydobywaniem surowców.

GOŁOGŁOWY

W głębi wsi znajduje się późnobarokowo-klasycystyczny kościół filialny pw. św. Antoniego, wzniesiony pod koniec XVIII w. jako kaplica mszalna. Wnętrze zachowało się skromne wyposażenie, w tym ołtarz z ok. 1750 r. z obrazem patrona.

- Ciekawostka: Kaplice mszalne budowano tam, gdzie mieszkańcy mieli utrudniony dostęp do parafii – były więc ważnym elementem lokalnej integracji religijnej.

JASZKOWA DOLNA

Kościół parafialny pw. św. Jana Chrzciciela to neogotycka budowla z 1905 r., wyróżniająca się ceglana elewacją i spójnym wyposażeniem. Pierwsza świątynia istniała tu już w XIV w. Jej pozostałością jest zachowane prezbiterium, dziś funkcjonujące jako Kaplica Najświętszego Sakramentu.

- Ciekawostka: Neogotyck był popularny na przełomie XIX i XX w., ponieważ nawiązywał do „złotego wieku” średniowiecznego chrześcijaństwa.

JASZKOWA GÓRNA

Kościół pw. św. Mikołaja powstał ok. 1470 r., a w kolejnych wiekach był przebudowywany. W jego wnętrzu znajdują się cenne elementy: gotycka Madonna z Dzieciątkiem, renesansowa ambona oraz barokowe ołtarze.

- Ciekawostka: Św. Mikołaj był jednym z najpopularniejszych patronów w Europie – jego kult łączył tradycje religijne i ludowe.

KROSNOWICE

Kościół pw. św. Jakuba powstał w XIV w. jako gotycki, lecz dziś ma charakter barokowy. Wyróżnia się elementami obronnymi. Wewnątrz znajdują się m.in. dzieła Michała Klahra oraz gotycka Madonna z ok. 1400 r. Przy kościele spoczywa Ignaz Reimann.

- Ciekawostka: Kościoły o charakterze obronnym były w średniowieczu schronieniem dla mieszkańców podczas najazdów.

OŁDRZYCHOWICE KŁODZKIE

Kościół pw. św. Jana Chrzciciela wzmiankowany jest już w 1384 r. W jego wnętrzu znajduje się gotycka Madonna z ok. 1470 r. Obok stoi Mauzoleum rodu von Magnis z 1889 r., bogato zdobione i pełniące funkcję rodowej nekropolii.

- Ciekawostka: Mauzolea arystokratyczne były nie tylko miejscem pochówku, ale też demonstracją prestiżu rodu.

PISZKOWICE

Kościół pw. św. Jana Chrzciciela pochodzi z XIV w., a obecny klasycystyczny wygląd uzyskał na przełomie XVIII i XIX w.

- Ciekawostka: Klasycyzm w architekturze nawiązywał do starożytnej Grecji i Rzymu, podkreślając harmonię i proporcję.

STARKÓW

Kościół filialny pw. św. Mikołaja w Starkowie ma średniowieczne korzenie – jego początki sięgają XIV w., choć obecny wygląd jest efektem późniejszych przebudów, głównie barokowych. Jest to niewielka, jednonawowa budowla, dobrze wpisana w układ ruralistyczny

wsi. Wnętrze zachowało skromne wyposażenie, w którym dominują elementy barokowe, uzupełnione detalami o charakterze ludowym.

- Ciekawostka: Święty Mikołaj był jednym z najczęściej wybieranych patronów świętyń w Europie. Oprócz opieki nad dziećmi przypisywano mu także szczególną troskę o podróżnych i kupców.

STARY WIELISŁAW

To jedno z najważniejszych miejsc pielgrzymkowych regionu. Już w 1300 r. papież Bonifacy VIII nadał tutejszej świątyni rangę kościoła pielgrzymkowego, podkreślając jej znaczenie na mapie religijnej tej części Europy. Tradycja kultu sięga jednak jeszcze wcześniejszych czasów i wiąże się z miejscowymi przekazami o cudownych wydarzeniach.

Obecny kościół, wielokrotnie przebudowywany, zachował charakter jednonawowej świątyni z bogatym wyposażeniem, głównie barokowym i rokokowym. W jego wnętrzu znajduje się wiele cennych elementów dawnej sztuki sakralnej oraz pamiątek związanych z ruchem pielgrzymkowym.

W ołtarzu głównym umieszczona jest figura Matki Boskiej Wielisławskiej, otaczana szczególnym kultem. Uznawana była za obiekt o charakterze cudownym, co przyciągało do Starego Wielisławia licznych pielgrzymów, proszących o opiekę i wstawiennictwo.

- Ciekawostka: Kult maryjny był szczególnie silny na ziemi kłodzkiej, co wiąże się z jej położeniem na ważnych szlakach pielgrzymkowych prowadzących m.in. do Czech i dalej na południe Europy. Sanktuaria takie jak to w Starym Wielisławiu pełniły rolę nie tylko religijną, ale także społeczną – były miejscem spotkań, wymiany informacji i integracji lokalnych wspólnot.

SZALEJÓW DOLNY

Kościół pw. św. Szymona i Tadeusza w Szalejowie Dolnym należy do starszych świątyń na ziemi kłodzkiej – został wzniesiony w latach 1489–1491 jako budowla gotycka, a w kolejnych stuleciach był rozbudowywany i przekształcany, zwłaszcza na początku XVIII w., kiedy nadano mu cechy barokowe. Do dziś świątynia zachowała częściowo charakter obronny – otoczona jest murem, który niegdyś stanowił zabezpieczenie dla miejscowej ludności.

- Ciekawostka: Święci Szymon Apostoł i Juda Tadeusz często występują razem w tradycji Kościoła. Św. Juda Tadeusz uznawany jest za patrona spraw trudnych i beznadziejnych, dlatego jego kult jest szczególnie żywy wśród wiernych poszukujących wsparcia w trudnych sytuacjach.

SZALEJÓW GÓRNY

Kościół pw. św. Jerzego należy do najstarszych świątyń w tej części ziemi kłodzkiej – jego początki sięgają 1366 r., choć pierwotna budowla została w późniejszych wiekach kilkakrotnie

przekształcona i rozbudowana, co nadało jej obecny, wielowarstwowy charakter architektoniczny.

Wnętrze wyróżnia się cennym wyposażeniem, wśród którego znajduje się m.in. gotycka Pieta z ok. 1420 r., figura Madonny z Dzieciątkiem z XVI w. Na szczególną uwagę zasługuje również drewniany strop z XIX w., ozdobiony malarskim przedstawieniem Zmartwychwstania. Kościół zachował także cechy obronne – otacza go mur z elementami dawnych umocnień, a przy nim znajduje się zabytkowa dzwonnica, w której umieszczono dzwon pochodzący z 1354 r., jeden z najstarszych tego typu zabytków w regionie.

- **Ciekawostka:** Kościoły o charakterze obronnym, takie jak ten w Szalejowie Górnym, pełniły w średniowieczu nie tylko funkcję sakralną, ale także schronienia dla mieszkańców w czasie zagrożeń. W praktyce stanowiły często ostatni punkt oporu całej lokalnej wspólnoty.

ŚWIĘCKO

Kościół pw. św. Floriana z 1794 r. powstał jako kaplica cmentarna.

- **Ciekawostka:** Św. Florian jest patronem strażaków – jego wizerunki często spotyka się w miejscowościach narażonych na pożary.

WOJCIECHOWICE

Kościół parafialny pw. św. Michała Archanioła w Wojciechowicach ma średniowieczne korzenie – pierwsze wzmianki o nim pochodzą z XIV w. W kolejnych wiekach był rozbudowywany i przekształcany, zyskując elementy stylu barokowego. Na uwagę zasługują detale architektoniczne świadczące o wieloetapowej historii obiektu.

- **Ciekawostka:** Św. Michał Archanioł przedstawiany jest jako pogromca złych duchów i obrońca wiary. Kościoły pod jego wezwaniem często lokowano w miejscach ważnych strategicznie lub symbolicznie – np. na wzniesieniach.

WOJBÓRZ

Najważniejszym zabytkiem wsi jest kościół parafialny pw. św. Jerzego, którego początki sięgają XIV w. Pierwotnie był to obiekt gotycki, przekształcany w kolejnych stuleciach, zwłaszcza w okresie baroku.

Świątynia jest jednonawowa, z wydzielonym prezbiterium. W jej wnętrzu zachowało się wyposażenie o charakterze głównie barokowym, obejmujące ołtarze, ambonę oraz elementy kamieniarskie i epitafia. Całość świadczy o wielowiekowym rozwoju obiektu i jego znaczeniu dla lokalnej społeczności.

- **Ciekawostka:** Patron świątyni – św. Jerzy – był jednym z najpopularniejszych świętych średniowiecza. Jego legenda o walce ze smakiem symbolizowała zwycięstwo dobra nad złem i była szczególnie bliska kulturze rycerskiej.

ŻELAZNO

Kościół parafialny pw. św. Marcina ma średniowieczne korzenie, choć obecny wygląd jest efektem licznych przebudów w kolejnych stuleciach. Na szczególną uwagę zasługują: gotyckie kamienne sakramentarium, drewniana polichromowana figura Madonny z Dzieciątkiem z XV w. oraz elementy barokowego wystroju, w tym ambona z 1777 r., będąca dziełem Michała Klähr. Kościół otoczony jest kamiennym murem, który może mieć charakter obronny.

- Ciekawostka: Święty Marcin znany jest z legendy o podzieleniu się płaszczem z żebrakiem. Motyw ten stał się jednym z najbardziej rozpoznawalnych symboli miłosierdzia w kulturze europejskiej i często pojawia się w sztuce sakralnej, także na wyposażeniu kościołów pod jego wezwaniem.